

Станіслав ЛИТВИНОВ,
магістр з організації кінотелевиробництва,
експерт Українського культурного фонду, режисер проєктів
Посольства України в Ліванській Республіці у 2017–2022 роках

ДОКУМЕНТАЛІСТИКА ЯК ДІЄВИЙ ІНСТРУМЕНТ КУЛЬТУРНОЇ ДИПЛОМАТІЇ

Анотація. У статті описано три документальні кінокартини, створені у творчій співпраці режисера Станіслава Литвинова й Надзвичайного та Повноважного Посла Ігоря Осташа: «Бонді, або повернення Богдана Весоловського» (2014 р.), «Український Ліван» (2019 р.), «Григорій Сковорода. Світе, я йду до тебе!» (2022 р.). Продемонстровано, як документалістика підсилює публічну дипломатію України, та доведено важливість неігрового кіно як засобу культурної дипломатії. Наголошено на ефективності взаємодії мистецтва та дипломатії задля розбудови позитивного іміджу України. Закцентовано на мистецькій і джерелознавчій цінності висвітлених у статті аудіовізуальних продуктів для вчених і дослідників.

Ключові слова: документальне кіно, український кінематограф, культурна дипломатія, публічна дипломатія, Богдан Весоловський, Український Ліван, Григорій Сковорода, Ігор Осташ, Станіслав Литвинов, Посольство України в Ліванській Республіці.

Нині кінематограф – це не лише вид мистецтва, а й елемент м'якої сили. Говорячи про кіно як про інструмент культурної дипломатії, відразу пригадуємо участь стрічок українського виробництва в міжнародних кінофестивалях, дні українського кіно, які організують дипломатичні установи, спеціальні покази тощо. Часто демонстрації фільмів підсилюють певні події та відіграють дипломатичну роль. Наприклад, після російського вторгнення 2014 року на територію України та тимчасової окупації Автономної Республіки Крим Кабінет Міністрів України 2015 року видав розпорядження «Про затвердження плану заходів у зв'язку із 71-ми роковинами депортації кримськотатарського народу». План охоплював, зокрема, перегляд фільму «Хайтарма» у закладах культури (11–18 травня 2015 р.);

організацію та проведення закордонними дипломатичними установами України в державах перебування та штаб-квартирах міжнародних організацій показу фільмів, а також інформаційно-роз'яснювальних заходів у травні – червні 2015 року [1]. Локальніший приклад – демонстрація в Конгресі Сполучених Штатів Америки художнього фільму «Кіборги. Герої не вмирають» (режисер Ахтем Сеїтаблаєв) у межах дискусії «Російська гібридна війна проти України. Глобальна відповідь на глобальну загрозу» за участю режисера А. Сеїтаблаєва, продюсерки Іванни Дядюри та військовослужбовця Володимира Жемчугова [2]. Саме участь у заході Героя України довела правдивість багатьох сцен стрічки.

Нині успішних дипломатичних акцій із показом художніх фільмів дуже багато, а от питання документального кіно як потужного інструмента публічної дипломатії й досі оповите стереотипами.

Моя режисерська діяльність розпочалася 2012 року із творчої співпраці з Надзвичайним і Повноважним Послом України в Канаді (2006–2011 рр.) І. Осташем. За десять років ми створили чимало аудіовізуального контенту, який справив позитивне враження на канадську аудиторію, а вже під час дипломатичної каденції І. Остаха в Лівані (2016–2022 рр.) – і на близькосхідну. Одну з повнометражних документальних праць було охарактеризовано як «фільм-феномен» і «переконливий аргумент на політичній, дипломатичній арені» [3].

Інтерес до симбіозу документалістики та культурної дипломатії був виявлений, зокрема, на моєму курсі «Дипломатія мистецтвом» в Українській школі культурної дипломатії в листопаді 2020 року, а також під час наукової дискусії про кінематограф як один із головних інструментів культурної дипломатії в межах проекту «Європейські цінності та культурна дипломатія: молодіжні зустрічі» у вересні 2021 року. Захід організували Наукове товариство історії дипломатії та міжнародних відносин спільно з Представництвом Фонду Ганнса Зайделя в Україні за сприяння дирекції «Медіа-центр» Державного підприємства «Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв» й Інституту історії України НАН України.

«Бонді, або повернення Богдана Весоловського» (2014 р.)

Передісторія виникнення фільму про «батька» української естрадної музики Б. Весоловського почалася наприкінці дипломатичної каденції І. Остаха в Канаді. Упродовж багатьох років популяризуючи ім'я знаного в Канаді, але забутого в Україні через заборону радянського режиму композитора Б. Весоловського, І. Остах урешті вирішив написати про нього книгу, а згодом і зафільмувати зібраний унікальний матеріал. Річ у тім, що постать Б. Весоловського та його творча спадщина є винятковим елементом культурної дипломатії, яка тісно пов'язує Україну та Канаду.

Підсилюють стрічку «Бонді, або повернення Богдана Весоловського» (автор і ведучий – І. Осташ, режисер – С. Литвинов) спогади друзів і рідних композитора. Наприклад, інтерв'ю із сином Б. Весоловського Остапом, дружиною Оленою Залізник-Весоловською, племінницею Христиною Охримович, дружиною друга Анатолія Кос-Анатольського – Надією Кос, оперною співачкою Володимирою Чайкою, мистецтвознавцем і дослідником творчості Б. Весоловського Олександром Зелінським. Записано також згадки оперного співака Тараса Куліша (племінника співачки Мирослави Вербицької), виконавця пісень Весоловського та «саундпродюсера» Володимира Луціва, а також друзів і сучасників композитора: співака-бандуриста Володимира Моти, автора слів пісні «Бродяга» Євгена Костюка, колеги по українській секції радіо «СВС» у Монреалі Ореста Павліва. Актуальність творів Б. Весоловського доводять розповіді сучасних виконавців: народної артистки України, солістки Віденської державної опери Вікторії Лук'янець, популяризаторів його творчості – Оксани Мухи, Ореста Цимбали, Олега Скрипки, Ліліани Раврух й учасниць українсько-канадського гурту «Colors Duo» Наталі Кулинич-Колач і Дейдрі Франсуа.

Родзинку у фільм внесли також спогади посла франкомовних урядів Бельгії – українця Зенона Коваля. Ще в юності, виконуючи пісні Б. Весоловського в Парижі на зламі 1970–1980 років, він відчув, як музика може об'єднувати, тож активно використовував її як інструмент культурної дипломатії.

Елементи візуального простору екранізації книги І. Осташа «Бонді, або повернення Богдана Весоловського» мають потужну джерельну основу [4]. У фільмі можна побачити всі наявні документи та більшість фотознімків композитора, його рукописи і видання. Важливим є також те, як топографічно точно показано місця, де бував Б. Весоловський – в Україні, Австрії, Німеччині та Канаді. Значної уваги надано й музичному складнику – можна почути понад 30 пісень композитора.

За словами провідної наукової співробітниці сектору публікації документів Центрального державного кінофотофоноархіву України ім. Г.С. Пшеничного Людмили Касян, фільм «виявляє форми і рівні рецепції образу та творчості композитора на початку другого десятиліття XXI століття і є одним із джерел вивчення його особистості та творчої спадщини» [5].

Документальну стрічку було субтитровано англійською мовою та представлено в Україні й Канаді. Її прем'єра в Києві привернула увагу Надзвичайного та Повноважного Посла Канади в Україні (2014–2019 рр.) Романа Ващука. Вона також стала фундаментом тісної співпраці для повернення імені Б. Весоловського в Україну між Посольством Канади в Україні та співзасновником Міжнародного фестивалю української ретро-музики ім. Богдана Весоловського – послом І. Осташем.

Фільм було врочисто передано на постійне зберігання в ЦДКФФА України ім. Г.С. Пшеничного в листопаді 2014 року [6]. Його можна переглянути українською мовою [7] та з англійськими субтитрами [8].

«Український Ліван» (2019 р.)

21 лютого 2020 року в одному з найбільших і найпрестижніших кінотеатрів Бейрута «ABC Verdun» урочисто відкрили IV український кінофестиваль, на який нетерпляче очікували українська громада Лівану, дипломати, ліванські політики, бізнесмени та митці. Цього ж дня презентували документальний фільм «Український Ліван» (автор і ведучий – І. Осташ, режисер – С. Литвинов, оператор-постановник – М. Шелест, редакторки – М. Гримич й А. Біла) [9]. Вперше залу заюрмили глядачі, багато з яких дивилися документальний фільм стоячи. Було також створено прецедент на фестивалі, коли та сама кінострічка його відкривала і закривала, її повторно показали на закритті вже V українського кінофестивалю в місті Антелії 27 вересня 2022 року [10].

На прем'єрі кінокартину представляли автор і ведучий, режисер, оператор-постановник і редакторки. На показі були присутні дипломати, мери міст Захле та Думи, віцemer міста Джубейля, представники владних, бізнесових і наукових кіл, мистецьких закладів, ЗМІ, українсько-ліванської громади, поціновувачі кіномистецтва та працівники Посольства України в Ліванській Республіці.

Робота над фільмом тривала рівно 26 місяців. За режисерським задумом екранізовано однойменну наукову працю І. Осташа, розкрито зв'язки між Україною та Ліваном, подано історії видатних особистостей і діячів, котрі стали містком єднання арабського та слов'янського світів. Уперше на Близькому Сході представлено дослідження, яке висвітлює майже двотисячолітню історію культурних взаємин України та Лівану. Цей фільм – своерідна подорож у просторі та часі між двома різними та водночас схожими країнами.

Завдяки дипломатичній роботі посольства знімальна група стала першим іноземним творчим колективом, який отримав дозвіл на аерозйомку на всій території Лівану [11].

Стрічка починається оповіддю про святу великомученицю Варвару, котра народилася в Баальбеку, а через те що зреклася язичництва, прийняла мученицьку смерть у 306 році. У XII століття мощі святої перенесено до Києва, де вони перебувають дотепер у Володимирському соборі.

Ще однією особистістю, котра єднає Ліван і Україну, в сюжетному ланцюжку фільму є письменник, паломник і дослідник Василь Григорович-Барський. 1728 року київський мандрівник під час подорожі святими місцями дійшов аж до Баальбека. Під сильним враженням побаченого він переніс на папір місця, пов'язані зі святою Варварою.

В. Григорович-Барський залишив по собі щоденник із детальними описами ліванських місць. Свої «Мандрі по святих місцях Сходу з 1723 по 1747 рік» дослідник доповнив унікальними малюнками, які нині зберігаються в Національній бібліотеці України ім. В.І. Вернадського.

Третім містком єднання українського та ліванського культурного контекстів у документальному кінодослідженні є Микола Гоголь. Народжений на Полтавщині, у духовному серці України, письменник є вагомим фігурою в історії української та світової літератури. 1848 року М. Гоголь прибув у Бейрут. З Ліваном його пов'язувало не лише бажання здійснити давню мрію паломництва до Святої землі. На Близькому Сході працював його друг – дипломат Костянтин Базилі. Спогади письменника про Ліван знімальна група інтерпретувала кінематографічно.

Ще один видатний українець – Агатангел Кримський – розповідав українцям свою ліванську історію. Про його життя у Країні кедрів ми дізнаємося насамперед із його листів. За час перебування в Лівані А. Кримський написав їх приблизно 180 (150 – рідним і близько 30 – друзям та колегам), а також залишив унікальні «Бейрутські оповідання» та поетичну збірку «Пальмове гілля».

Справжньою несподіванкою для творчої групи «Українського Лівану» стало те, що єдину християнську автономію Османської імперії очолював українець. 1861 року в документі «Органічний статут Гірського Лівану» було закріплено рішення виділити частину Гірського Лівану в окремий округ (мутасаррифат). Переглядаючи список губернаторів (мутасаррифів), який складався з восьми осіб, І. Осташ звернув увагу на прізвище «Чайковський» (на перший погляд, польсько-українське). У 1902–1907 роках мутасаррифом Лівану був Владислав Чайка-Чайковський, або Музаффер-паша, про що є згадка у британській газеті «Illustrated London News». Саме В. Чайка-Чайковський, ліванський посадовець українського походження, став ще однією об'єднавчою постаттю ліванської й української історії [12].

Українсько-ліванську літературну фабулу увінчує постать письменника Михаїла Нуайме, який у 1906–1911 роках навчався в Полтавській духовній семінарії. М. Нуайме став світочем ліванської літератури, прожив 99 років і написав 99 книг.

Поруч із тісними літературними зв'язками двох країн маємо яскраву театральну та музичну спадщину, яку формують українці в Лівані. 1944 року знаний ліванський громадський діяч, інженер-архітектор за фахом, але музикант і диригент за покликанням Алексіс Бутрос заснував Академію мистецтв, яка стала першою національною інституцією вищої освіти в Лівані. Саме А. Бутрос запросив співачку українського походження Лідію Липковську стати професоркою закладу [13].

Кулінарна дипломатія також увійшла до фільму «Український Ліван». У стрічці посол І. Осташ розповідає про «спільну любов українців і ліванців до маринованих огірочків» біля пам'ятника ніжинському огірку та про «любов ліванського письменника М. Нуайме до ліванського фалафеля й полтавської галушки» біля пам'ятного знака полтавській галушці [14].

У стрічці також зацентровано на сучасних зв'язках України з Ліваном. Завдяки фільму можна дізнатися, зокрема, про театр танцю «Каракалла», українсько-ліванську піаністку Тетяну Примаєв-Хурі. Особливої уваги вартий блок про українські скульптури в Лівані, які виконали такі знамітці, як Михайло Горловий, Василь Бик, Микола Білик, Марина Прудка.

Удалося також відзняти унікальні місця, які розкривають туристичний потенціал обох країн: Божественний кедровий гай, стародавні міста Джубейль (Біблос), Тир і Сайда (Сидон), сучасний Бейрут, руїни Баальбека, Київ, Харків, Львів, Полтаву, Одесу, Ромни та багато інших міст і селищ. Деякі кадри стали по-справжньому документальними внаслідок трагічних подій: у стрічці можна побачити центральну історичну частину Бейрута до вибуху 4 серпня 2020 року, українські Київ, Харків, Одесу до руйнівного повномасштабного російського вторгнення.

У фільмі показано багато храмів і монастирів Лівану, що може спонукаати до паломництва. Особливим є фрагмент першої в історії православної літургії українською мовою на Близькому Сході, адже релігійна дипломатія – це ще одна можливість двосторонньої взаємодії.

Значну увагу надано музичному оформленню кінострічки. Один із найвідоміших композиторів-віртуозів Лівану Мішель Фадель надав сім оригінальних творів, українська співачка ILLARIA (Катерина Середа) також поділилася власним доробком. Є у стрічці й фрагмент виступу солістки Віденської опери В. Лук'янець із першого концерту пам'яті української співачки Л. Липковської в Бейруті, а прискіпливий глядач упізнає в закадровому звучанні першого твору Б. Весоловського «Вітер віє» (у виконанні бандуриста Ярослава Джуся) режисерську музичну присвяту першому фільмові.

Ліванський письменник Імадеддін Раєф, котрий переклав на арабську мову «Бейрутські оповідання» та «Пальмове гілля» А. Кримського, «Зів'яле листя» Івана Франка та багато інших творів, справедливо підмітив, що автор фільму перетворюється на одного з його героїв. «Під час перегляду фільму я сидів у кріслі і літав, як уві сні. Ми не мали уяви, наскільки мальовничими є ці країни з висоти пташиного польоту», – коментує операторську роботу голова Клубу ліванських випускників українських закладів вищої освіти Зукан Жарамані [9].

Кінопроект «Український Ліван» став ще однією ниточкою, яка пов'язала тісні культурні відносини між двома країнами. У 2020–2023 роках фільм було показано в багатьох містах України та Лівану. Після серпневого

вибуху в Бейруті було організовано благодійні покази в межах ініціативи «Друзі Лівану», спрямованої на допомогу постраждалим українцям [11].

22 листопада 2022 року з нагоди Дня Незалежності Ліванської Республіки і 30-річчя встановлення українсько-ліванських дипломатичних відносин у Медіацентрі ДП «ГДІП» презентували комплекс проєктів під єдиною назвою «Український Ліван»¹ [15].

Фільм було врочисто передано на постійне зберігання в Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів у червні 2023 року [16]. Його також можна переглянути українською мовою [14].

«Григорій Сковорода. Світе, я йду до тебе» (2022 р.)

До 300-річчя від дня народження Г. Сковороди в ліванському видавництві «Almousawwer Alrabī» вийшла збірка перекладів його творів. Їх виконав арабською І. Раеф. Під час підготовки видання у нас із дипломатом І. Осташем виникла ідея створити лаконічний і змістовний документальний фільм, який підсилив би збірку та доступно пояснив арабськомовній аудиторії, яка налічує понад 400 мільйонів осіб, хто такий Г. Сковорода.

Одним із найважливіших елементів стрічки «Григорій Сковорода. Світе, я йду до тебе!» (автор і ведучий – І. Осташ, режисер – С. Литвинов, оператор-постановник – М. Шелест, редакторка – А. Біла) є субтитрування літературною арабською мовою. Переклад здійснив І. Раеф.

Багато кадрів відзнято в Чорнухинському літературно-меморіальному музеї Г.С. Сковороди, присвяченому життю та творчості мислителя. Цікаво, що селище Чорнухи, де народився філософ, розташоване неподалік села Герасимівки – про нього згадано у фільмі «Український Ліван» як про місце, де перебував ліванський письменник М. Нуайме. Тож це одна з декількох смислових ниточок, яка поєднує українську та ліванську історії.

Ведучий І. Осташ коротко тлумачить філософію Г. Сковороди та наголошує на її схожості із суфізмом, що притаманний народам Сходу [17]. Це також повертає увагу арабського глядача.

У кінокартині представлено рукописи Г. Сковороди та його першого біографа – Михайла Ковалинського, а також перші видання творів і партитури українського генія XVIII століття. Ці ексклюзивні кадри знято завдяки відділу джерелознавства Інституту рукопису й відділу бібліотечних зібрань та історичних колекцій Інституту книгознавства Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.

У фільмі показано Контрактову площу в Києві, де розміщено один із найвідоміших пам'ятників Г. Сковороді авторства Івана Кавалерідзе. На

¹ Детальніше див. статтю А. Білої в цьому ж випуску: «М'яка сила в умовах війни: про публічну дипломатію України в Ліванській Республіці» (С. 750–760).

момент зйомок об'єкт, як і більшість культурних експонатів в Україні, був закритий через війну, тож під час монтування стрічки його було відтворено за допомогою режисерських прийомів.

Елементом культурної дипломатії в кінофільмі є також донесення до арабського світу правди про сучасність України. Зокрема, показано експозицію зруйнованої техніки російських окупантів на Михайлівській площі, обвуглений пам'ятник Г. Сковороді та знищений унаслідок влучання російської ракети музей у Сковородинівці.

Символічно, що оператор-постановник М. Шелест із другого дня повномасштабного вторгнення служить в аеророзвідці ЗСУ, тож кадри потрібно було відзняти в доволі стислий термін, але без втрати найвищої якості. Річ у тім, що увагу аудиторії привертає не лише зрозумілий і цікавий сюжет, а й майстерний візуальний ряд.

За задумом редакторки А. Білої, у стрічці продемонстровано понад 30 художніх і скульптурних творінь українських митців, присвячених постаті Г. Сковороди². Назви й імена авторів кожної праці перекладено арабською в кінцевих титрах, тож іноземний глядач має змогу дізнатися більше про сучасне українське мистецтво.

Окрасою кінокартини стала музика. Пісні Г. Сковороди та композиції XVIII століття у виконанні Тараса Компаніченка та його гурту «Хорея Козацька» ширше розкрили історію та багатство української культури. Також у стрічці звучать унікальні записи творів Г. Сковороди у Софійському соборі від ансамблю солістів «Благовість», звукова модель співогри Остапа Вересая «Про правду і неправду», пісня на музику та слова Г. Сковороди «Ой ти, птичко жовтобока» від Надії Боянівської.

Прем'єра фільму в Лівані відбулася 9 грудня 2022 року в бейрутській «Bibliothèque Orientale», а 14 грудня 2022 року кінострічку було представлено на Фестивалі мистецтв у ліванському місті Тирі та передано для показу на провідних арабських телеканалах.

В Україні фільм і книгу про Г. Сковороду презентували в Дипломатичній академії України імені Геннадія Удовенка за участю спеціального представника України з питань Близького Сходу та Африки Максима Субха, директора ДАУ при МЗС Геннадія Надоленка, дипломатів і працівників Міністерства закордонних справ України.

М. Субх у промові зазначив: «Вплив арабської мови на формування позиції цілих країн і регіонів є надзвичайно важливим. Через такі роботи, як ця, ми не лише поширюємо інформацію серед арабомовного світу про геніїв української культури, літератури та філософії, але й використовуємо так

² Детальніше див. статтю А. Білої «М'яка сила в умовах війни: про публічну дипломатію України в Ліванській Республіці» (С.ХХ–ХХ).

звану “м’яку силу”, яка в наші буремні часи, часи російської агресії проти України має велике значення і дає свої результати, і свої плоди» [18].

Видання творів Г. Сковороди арабською мовою та стрічку також презентували в Медіацентрі ДП «ГДІП» із нагоди 300-річчя від дня народження видатного українського філософа [19].

Фільм було врочисто передано на постійне зберігання в Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів у червні 2023 року [16].

Висновок

Документальне кіно як окремий вид мистецтва є не лише мовою порозуміння між ментально різними країнами, а й невіддільним елементом культурної дипломатії. Якісний культурно-мистецький продукт гідно демонструє Україну, сприяє побудові тісних містків взаємодії та донесенню потрібних меседжів.

Співпраця мистецтва та дипломатії розбудовує позитивний імідж України, а описані аудіовізуальні твори можуть стати корисними для представників дипломатичних установ, науковців і дослідників.

1. Про затвердження плану заходів у зв’язку із 71-ми роковинами депортації кримськотатарського народу: Розпорядження Кабінету Міністрів України № 747-р від 29.04.2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/747-2015-p#Text>
2. У Вашингтоні відбувся перший у США показ фільму «Кіборги» – посольство // Радіо Свобода. 15 березня 2018. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news/29101072.html>
3. Біла А. Наша документалістика на Близькому Сході // День. 10 березня 2020. URL: <https://day.kyiv.ua/article/kultura/nasha-dokumentalistyka-na-blyzkomu-skhodi>
4. Осташ І. Бонді, або повернення Богдана Весоловського / редкол.: М. Гримич. К.: Дуліби, 2013. 328 с.
5. Касян Л. Документальна спадщина Богдана Весоловського в аудіовізуальній колекції ЦДКФФА України ім. Г.С. Пшеничного // Архіви України. 2015. №4. С. 136–145.
6. У Центральному державному кінофотофоноархіві України ім. Г.С. Пшеничного (ЦДКФФА України ім. Г.С. Пшеничного) // Вісник Державної архівної служби України. 2014. №4. С. 171.
7. Бонді, або повернення Богдана Весоловського [автор – Ігор Осташ, режисер Станіслав Литвинов] 2014 р. URL: https://youtu.be/Jc3Tlk_njCw
8. Stanislav Lytvynov (2020) *Bondi or returning of Bohdan Wesolowsky*. 30 May. Available at: <https://youtu.be/v4PCweDGm-k>
9. Литвинов С. «Український Ліван» – новий поштовх до розвитку культурної дипломатії на Близькому Сході // Арткурсив. 2020. № 3. С. 36–37.
10. Embassy of Ukraine in Lebanon / Посольство України в Лівані. Офіційна сторінка Посольства України в Ліванській Республіці в соціальній мережі «Facebook». Допис від 28 вересня 2022 р. URL: <https://www.facebook.com/UkrEmbassyLeb/posts/pfbid027oVNGhkyBcfMCQmHPJ84GfXTZKGaHMgdXoPL4CHDsTUZcfix-NYSieWIGBuGH99PJl>
11. Біла А. Сім фактів, які пов’язують Україну та Ліван // Радіо Свобода. 2 вересня 2020. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/sim-faktiv-yaki-povyazuuyut-ukrayina-ta-livan/30817068.html>
12. Осташ І. Український Ліван. К.: Дуліби, 2019. 368 с.
13. Лідія Липковська у Бейруті // Український Ліван. URL: <https://lebanonua.com/personalities/lidiya-lypkovska-u-bejruti-1952-1955-rr-profesorka-akademiyi-mystecztv-alba/#9>
14. Український Ліван – документальний фільм [автор – Ігор Осташ, режисер – Станіслав Литвинов]. URL: <https://youtu.be/M7emF9CGBFU>
15. До Дня незалежності Ліванської Республіки // ДП «Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв». URL: https://gdip.com.ua/pages/view/do_dnya_nezalezhnost_lvansko_respublki

16. «Відкриваючи невідомі світи» Творча зустріч у рамках проєкту «Творці українського кіно» // Центральний державний аудіовізуальний та електронний архів. 15 червня 2023. URL: <https://tsdaea.archives.gov.ua/2023/06/15/vidkryvayuchy-nevidomi-svity-tvorcha-zustrich-u-ramkah-proyektu-tvorcz-ukrayinskogo-kino>
17. Біла А. До 300-річчя Сковороди у Лівані вперше презентовано збірку філософа арабською мовою та документальний фільм // День. 12 грудня 2022. URL: <https://day.kyiv.ua/article/kultura/do-300-richchya-skovorody-u-livani-vpershe-prezentovano-zbirku-filosofa-arabskoju>
18. Презентація першого видання творів Григорія Сковороди арабською мовою // Дипломатична академія України імені Геннадія Удовенка при МЗС. URL: <https://da.mfa.gov.ua/prezentacziya-pershogo-vydannya-tvoriv-grigoriya-skovorody-arabskoju-movoyu-2>
19. Захід з нагоди 300-річчя від дня народження Григорія Сковороди // ДП «Генеральна дирекція з обслуговування іноземних представництв». URL: https://gdip.com.ua/pages/view/zahd_z_nagodi_300-richchya_vd_dnya_narodzhennya_grigoriya_skovorodi

Stanislav LYTVYNOV,

*Director, Master of Film and Television Production Organisation,
UCF expert, Director of Projects of the Embassy of Ukraine in Lebanon (2017–22)*

DOCUMENTARY AS AN EFFECTIVE TOOL OF CULTURAL DIPLOMACY

Abstract. The article presents an overview of three documentary films made in the creative cooperation of director Stanislav Lytvynov and Ambassador Extraordinary and Plenipotentiary Ihor Ostash, the films' respective author and presenter. The documentary *Bondi, or the Return of Bohdan Wesolowsky* (2014) explores the life and contributions of the father of Ukrainian dance music. Through its unique footage, recollections of friends and relatives, and interviews with researchers, the film fosters cultural ties between Ukraine and Canada. *Ukrainian Lebanon* (2019) is hailed as a ground-breaking cultural diplomacy phenomenon, narrating a story of common cultural history spanning almost two thousand years and drawing parallels between Ukraine and Lebanon. *Hryhorii Skovoroda. World, I'm Coming to You!* is the first film about the Ukrainian philosopher for an Arabic-speaking audience, offering a glimpse into the philosopher's life and work. Despite the consequences of the full-scale Russian invasion of Ukraine, the film presents the realities of contemporary Ukrainian art.

This article introduces the role of documentary cinema in cultural diplomacy, demonstrating its practical effectiveness in shaping a positive image of Ukraine. The author displays how documentary filmmaking enhances Ukraine's public diplomacy endeavours through collaborative efforts with Ukrainian Ambassador to Canada (2006–11) and the Republic of Lebanon (2016–22). This collective experience effectively portrays Ukraine's rich culture, facilitates closer interactions, and conveys important messages by employing audiovisual techniques to produce high-quality artistic creations, establishing a precedent of art-diplomacy collaboration, which serves as a reference for diplomats and generates creative and scholarly value for researchers and scholars across diverse fields.

Keywords: documentary film, Ukrainian cinema, cultural diplomacy, public diplomacy, Bohdan Wesolowsky, Ukrainian Lebanon, Hryhorii Skovoroda, Ihor Ostash, Stanislav Lytvynov, Embassy of Ukraine in Lebanon.